

Fekete István: Betyár

Romantikus ország voltunk világeletünkben – különösen a külföld előtt –, de ez a romantika szürkül, és az emlékek előtt egy-egy névben, szólásban kísért még, ha nem is helyes alkalmazásban. Mert hogy az egyik barátom fiáról, mint „az a zsi-vány” emlékeznek meg, az teljesen helyénvaló, míg hogy a másik barátom kutyáját mért keresztelték Betyárnak – érthetetlen.

Betyár származása – ha nem csalódom – az ismeretlenség kódébe vész, hogy csak viselt dolgai, hűsége, becsületessége, bátorsága nyomán gondolom: apjában egy pulit, anyjában pedig pumit tisztelhetett. Betyár azonban mégsem korcs, mert mindkét szülőjének minden jó tulajdonságát örökölte.

Barátom a Rózsadomb legszélén lakik ahol már a koldusok is jó éjszakát mondanának, ha még lennének rendes békebeli koldusok –, így Betyár alkalmazása nagyon indokolt. A villa háta mögött erdő, előtte üres telkek, mellette út vezet el, melyet a legöregebb taxisofőrök sem ismernek. Betyár tehát meglehetősen vad életet élhetne, ha „olyan” kutya lenne; de Betyár nem olyan... Betyárt ismerik a rigók, a cinkék és a nyulak – igen, a nyulak –, melyek szemtelenül ott legelésznek, amint alkonyodik, és Betyár csak azért zavarja meg őket, mert a nyulaktól ez már mégiscsak szemtelenség. A nyulak hármásával-négyesével jönnek elő az erdőből, és Betyár ilyenkor éktelen csaholással rúgta közékük, amit azonban a kanálfülű nép egyáltalán nem vesz tragikusan. Nem pedig azért, mert Betyár sose tudja, melyiket akarja megfogni, és azért se, mert a nyulak játszva hagyják a kis kutyát faképnél.

De Betyár nem is vágyik nyúlpecsenyére. Megvan az ő tisztességes kenyere, háza, gazdája, sőt gazdái, akikhez szíve egész melegével ragaszkodik. Különösen kisebb gazdáihoz, a gyerekekhez.

Barátom két nagyobb gyereke óvodába járt, és a kis kutya minden felszólítás nélkül kísérte őket oda és vissza. A szülők ezt csak akkor tudták meg, amikor a gyerekek Betyár részére is tízórait követeltek.

Így derült ki az is, hogy Betyár – amíg a gyerekek óvodáztak – az óvó néni tyúkjaira ügyelt fel, közben pedig, mint Öcsi mondta, „főjdbe jukakat fujt”...

Betyár tehát tyúkőrzés mellett lyukakat fúrt, ami azonban már nem tetszett az óvó néninek, és amikor valamelyik tyúkot is megtépázta, Betyárt szó nélkül kicsapták az óvodából.

Betyár tehát búsan hazaballagott, a gyerekek pedig lelken-dezve mesélték a kicsapás részleteit.

- És mi lett Betyár tízóraitjával? – kérdezte anyjuk.

- Azt megfejeztük...

Tulajdonképpen igazuk volt. Betyárt kicsapták az óvodából, Betyárnak nem jár tízórai...

Ezek azonban a nyáron történtek. Ősszel a kislányt beírátták az első általánosba, s vele – mi sem természetesebb – Betyár is beiratkozott. Most már iskolába járnak. Valljuk meg azonban, hogy Betyár az első pillanattól kezdve notórius iskolakerülő. Kis gazdáját elkíséri, haza is kíséri, közben azonban a jó ég tudja, hol tekereg.

Mindegy. Betyárt többé nem lehet kidobni, mert be sem megy, s a közhiedelem azt tartja róla, hogy ő is általánosba jár. Igaz, hogy az óvodából kicsapták, de ilyesmi az emberek között is előfordul. Betyár olyan, mint a levitézlett politikus, aki azonban jó gyerek, esze is van, csak valami rossz fát tett a tűzre: mondjuk, a többség földjébe „jukakat fujt”, és a hatalom tyúkjait megtépázta.

Betyár mégis iskolás lett. Betyár – felfelé bukott.

Megjelent az Esti Újságban 1943. november 18-án. Később a Kincskeresőben 1975-ben. Kötetekben a Rózsakunyhó (1973), a Vadászatok erdőn, mezőn (1987) és a Fészekráblás (2007) tartalmazza.